

Damian Kubiak

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

Nowoczesna realizacja idei samopomocy kredytowej w środowisku małych społeczności

***Streszczenie.** W artykule ukazano istotę pożyczek społecznościowych oraz omówiono analizę mechanizmów ich zawierania przy udziale platform internetowych. Dokonano prezentacji zalet i wad tego typu transakcji, koncentrując się na ryzyku towarzyszącym zawieraniu umów o pożyczki przez Internet. Przedstawiono zarys historii powstawania zagranicznych i krajowych serwisów internetowych administrujących zawieraniem umowami o pożyczki, z próbą projekcji i oceny ich przyszłego rozwoju. Dokonano przeglądu cech charakterystycznych platform działających na polskim rynku, akcentując przede wszystkim ryzyko oraz sposoby zapewnienia bezpieczeństwa interesów użytkowników serwisów, czyli stron umowy pożyczek społecznościowych.*

***Słowa kluczowe:** pożyczki społecznościowe, internetowe platformy, ryzyko*

1. Wprowadzenie

W życiu każdego człowieka czy gospodarstwa domowego pojawiają się okresy zwiększonego zapotrzebowania na kapitał. Bywa i tak, że osiągnane dochody oraz posiadane oszczędności nie są w stanie sprostać tym potrzebom. Pojawia się wówczas niedobór środków w planowanym budżecie. Naturalne jest wtedy poszukiwanie zewnętrznych źródeł finansowania, a zatem kapitału obcego. Dla gospodarstw domowych najpopularniejszymi źródłami kapitału obcego są kredyty bankowe i pożyczki. Do tej grupy należą także pożyczki udzielane nie tylko przez instytucje finansowe, ale też przez osoby fizyczne. Idea pomocy innym, realizowana poprzez zwrotną pomoc finansową, występuje wśród społeczeństw

od wielu wieków. Podobnie uregulowania prawne tego typu umów nie są nowe. Nowością zatem jest zastosowanie kanału komunikacyjnego istotnie wpływającego na skrócenie czasu pomiędzy zgłoszeniem zapotrzebowania a uzyskaniem środków. Tym kanałem są internetowe platformy pożyczek społecznościowych, określane też mianem *social lending* czy *p2p* (*peer to peer, person to person*) *lending*. Aktywność osób fizycznych w tym zakresie nabiera szczególnego znaczenia dla działań zmierzających do uzupełnienia niedoboru środków finansowych w budżecie gospodarstwa domowego. Łatwość i szybkość zawierania transakcji to cechy wpływające na popularyzację tego źródła pozyskania kapitału obcego. Ale oprócz koncentracji na zaletach, jakie mogą towarzyszyć uczestnictwu w tego typu serwisach internetowych, warto również wypunktować wady, które z pewnością istnieją. Podstawowym czynnikiem ryzyka jest tu brak tradycyjnego kontaktu pomiędzy dwiema stronami umowy. Ponadto istniejące, i wcale nierzadkie, przeświadczenie o anonimowości aktywności ludzkiej w Internecie może do tego typu serwisów internetowych przyciągać osoby ze złymi zamiarami, co stanowi zagrożenie dla finansów osób pozostałych.

W związku z tym celem artykułu jest przedstawienie i analiza zasad funkcjonowania platform do zawierania umów o pożyczki społecznościowe z punktu widzenia bezpieczeństwa transakcji. Szczególnie dlatego, że na rynku wciąż pojawiają się nowe serwisy, a część z już istniejących, zaprzestaje swojej działalności. Umotywowany zatem staje się wybór takiej platformy transakcyjnej, która najlepiej zabezpieczy interesy zarówno pożyczkodawców, jak i pożyczkobiorców.

2. Geneza i idea pożyczek społecznościowych

Pierwsze udokumentowane i sformalizowane przejawy transakcji udzielania pożyczek pomiędzy osobami w ramach określonych społeczności lokalnych można przypisać działalności *friendly societies* w Wielkiej Brytanii już w pierwszej połowie XVII w.¹ Ich funkcjonowanie dziś porównuje się najczęściej do funkcjonowania towarzystw wzajemnej pomocy. Członkami takich społeczności byli najczęściej rzemieślnicy i pracownicy najemni, a przynależność do tak określonych grup społecznych dawała im poczucie bezpieczeństwa finansowego, realizowanego poprzez możliwość otrzymania zwrotnej pomocy finansowej. Jak duże znaczenie miała ta sfera aktywności dla pracowników, wskazuje fakt, że *friendly societies* były wówczas najbardziej liczną po związkach zawodowych organizacją społeczną. Ustawodawca dostrzegł wtedy wagę tego typu działalności oraz po-

¹ D.T. Beito, *From Mutual Aid to the Welfare State: Fraternal Societies and Social Services, 1890-1967*, The University of North Carolina Press 2000, s. 7.

trzebę jej regulacji, dlatego w 1793 r. wprowadzono specjalną ustawę dotyczącą tych zagadnień – Friendly Societies Act.

Podstawowym celem funkcjonowania instytucji pożyczki jest dostarczenie kapitału przez osoby bądź podmioty dysponujące nadwyżkami finansowymi tym, którzy z kolei charakteryzują się niedoborem siły nabywczej. Zasadniczą cechą pożyczek społecznościowych jest wyeliminowanie z tego procesu instytucji bankowych oraz parabankowych wedle zasady *cut the middleman*. Stronami umowy są więc osoby fizyczne, które dodatkowo cechują się przynależnością do społeczności wyróżnionej pod względem ustalonego kryterium (np. grupa osób zamieszkująca określone terytorium, grupa pasjonatów określonej dziedziny, grupa zawodowa). Badania nad zjawiskiem *social lending* wskazują na niski koszt kapitału – jako decydujący czynnik zawierania tego typu umów². Jednocześnie dostarczyciele kapitału mają możliwość skorzystania z potencjalnie wyższych stóp zwrotu aniżeli w przypadku alternatywnych inwestycji, np. lokat bankowych.

Niezwykle ważnym elementem funkcjonowania pożyczek społecznościowych są więzi, jakie pojawiają się pomiędzy uczestnikami transakcji. Im one są trwalsze i budowane na szczerych przesłankach, tym większe jest bezpieczeństwo finansowe członków określonej społeczności. Pożyczkobiorcy mają pewność otrzymania pomocy w sytuacjach koniecznych, a pożyczkodawcy zyskują większą pewność zwrotu zainwestowanych środków. W zakresie czynników psychologicznych³ ważnym aspektem jest możliwość ukierunkowania przez inwestora swoich środków na finansowanie tylko tych przedsięwzięć, które on moralnie popiera.

Pożyczki społecznościowe to często ostatnia szansa na uzyskanie kapitału obcego dla osób, które charakteryzują się niską zdolnością kredytową lub jej całkowitym brakiem, lub które przez zgłaszane zapotrzebowanie na kapitał o małej wartości, znalazły się poza kręgiem zainteresowania tradycyjnych instytucji kredytowych.

3. Zasady funkcjonowania pożyczek społecznościowych i ryzyko im towarzyszące

Instytucja pożyczki występuje w polskim ustawodawstwie już od dawna. Przed rozpowszechnieniem się dostępu do Internetu proces kojarzenia osób bę-

² M.K. Hulme, M. Wright, *Internet Based Social Lending: Past, Present and Future*, Social Futures Observatory, Paper 2006, s. 64 i n., www.socialfuturesobservatory.co.uk/papers/shtml [30.09.2012].

³ A często także z innych przyczyn, np. religijnych, jak w bankowości islamskiej.

dających potencjalnymi stronami przyszłej transakcji odbywał się przy wykorzystaniu tradycyjnych kanałów komunikacji, np. kontaktu osobistego. Dziś istnieje możliwość skorzystania z przewidzianych do tego platform internetowych. Specjalnie skonstruowana strona internetowa gromadzi informacje o rejestrujących się na niej użytkownikach oraz daje możliwość korzystania z rozwiązań technicznych, pozwalających na administrację procesów zaciągania i udzielania pożyczek. Inicjatywa zawarcia umowy leży najczęściej po stronie biorcy kapitału. Zgłasza on swoją chęć zaciągnięcia pożyczki oraz, aby uwiarygodnić swoją osobę, przedstawia sposób, w jaki pieniądze zostaną spożytkowane. Warto zwrócić uwagę na fakultatywność tej czynności. W odpowiedzi na ogłoszenie, potencjalni inwestorzy zgłaszają swoje propozycje kwot oraz spodziewanego wynagrodzenia. Proponowane kwoty najczęściej są niższe niż wnioskowana przez pożyczkobiorcę suma. Spośród wielu ofert wybiera on te, które są dla niego najbardziej atrakcyjne (najtańsze) i zawiera umowę z ich autorami, kompletując w ten sposób pełną sumę swojego zapotrzebowania na kapitał. Całość zorganizowana jest na zasadzie odwróconych aukcji – następuje licytacja „w dół” w odniesieniu do kosztu pieniądza. Tworzenie istotnych warunków umowy jest więc procesem elastycznym i przejrzystym dla obu stron ze względu na to, że one same biorą udział w ich kształtowaniu. Wykorzystanie platform internetowych do zawierania umów pożyczek daje możliwość bardzo szybkiej reakcji na każdym z etapów realizacji transakcji, takich jak kojarzenie stron, zawarcie umowy, monitoring przebiegu pożyczki oraz rozpoczęcie ewentualnej windykacji należności. Zgłaszający zapotrzebowanie na kapitał nie traci czasu na wyszukiwanie osób mogących udzielić pożyczki, tylko rozważa oferty osób, które już się same do niego zgłosiły. Dzieje się tak dlatego, że motywem postępowania potencjalnych pożyczkodawców jest chęć skorzystania z wyższej stopy procentowej niż możliwa do uzyskania w inwestycjach alternatywnych, np. na lokatach bankowych. Wyższy spodziewany dochód wynika także z mniejszego poziomu bezpieczeństwa zainwestowanego kapitału.

Aktywność gospodarcza czy finansowa przy wykorzystaniu Internetu charakteryzuje się wyższym ryzykiem w porównaniu z tradycyjną formą. W gronie pewnej części użytkowników Internetu istnieje bowiem przeświadczenie o własnej anonimowości, które to może prowadzić do zachowań niegodnych. Tradycyjny, realny kontakt często stwarza barierę dla oszustw, a przynajmniej daje dodatkowe możliwości oceny zamierzeń drugiej strony, zwłaszcza przy udziale niewerbalnych cech komunikatów. Podczas procesu rejestracji użytkowników w serwisach pożyczek społecznościowych stosuje się procedury weryfikacji tożsamości użytkowników serwisu, polegające na konieczności dostarczenia do administratorów elektronicznej fotokopii dokumentu tożsamości oraz np. dokonania próbnego transferu niskiej kwoty na rzecz operatora. Po otrzymaniu środków z tego tytułu, następuje odczyt danych płatnika i po-

równanie ich z danymi znajdującymi się na wcześniej przesłanej kopii dokumentu tożsamości.

Ryzyko całej transakcji zawieranej za pośrednictwem platformy internetowej może być rozpatrywane z punktu widzenia trzech stron: pożyczkodawcy, pożyczkobiorcy oraz administratora całego procesu, czyli właściciela strony internetowej. Dostarczyciel kapitału musi być świadomy ryzyka utraty części bądź całości spodziewanego dochodu, ale także zainwestowanego kapitału. Aby minimalizować ryzyko w przypadku pojedynczych transakcji, stosowane są procedury określające maksymalne zaangażowanie pojedynczego inwestora w danej umowie. Dodatkowo istnieją zabezpieczenia polegające na ustaleniu maksymalnej kwoty łącznego zadłużenia pożyczkobiorcy⁴. Ryzyko niespłacenia pożyczki rozkłada się zatem na większą liczbę osób i w przypadku realizacji najbardziej pesymistycznego scenariusza nie powoduje dotkliwych strat finansowych dla pożyczkodawców. Aby wspomóc proces szacowania ryzyka transakcji, administratorzy platform internetowych dostarczają inwestorom narzędzia umożliwiające lepszą ocenę ryzyka całej inwestycji, do których można zaliczyć:

- dostęp do własnych baz danych, zawierających informacje o klasyfikacji skoringowej pożyczkobiorców, a także rejestrów obsługiwanych przez podmioty trzecie, jak np.: Biuro Informacji Kredytowej (BIK), Baza Infomonitor, Krajowy Rejestr Długów,
- weryfikację wysokości oraz wiarygodności uzyskiwanych przez pożyczkobiorców dochodów,
- dostęp do informacji ratingowych tworzonych na podstawie historii zawartych transakcji w danym serwisie,
- blokady oraz uniemożliwienie zakładania nowych kont osobom, które okazały się niesolidnymi dłużnikami.

Rozwiązaniem poprawiającym bezpieczeństwo transakcji jest też wprowadzanie fakultatywnych ubezpieczeń, których przedmiotem mogą być zdarzenia losowe wpływające na zdolność pożyczkobiorcy do spłaty zobowiązań, np. utrata źródła dochodów, inwalidztwo czy śmierć.

Zakres ryzyka pożyczkobiorcy przejawia się przede wszystkim w konieczności ujawnienia danych osobowych, a także w możliwości nieuprawnionego skorzystania z nich. Jednak podczas zawierania umów cywilnoprawnych nie można oczekiwać braku tego obowiązku. Oczywiście zagrożenie takie nie występuje ze strony administratora serwisu, lecz innych użytkowników. Administratorzy serwisów pośredniczą w procesach weryfikacji tożsamości, danych adresowych, finansowych czy innych i starają się, aby fakt ujawnienia wszyst-

⁴ Oczywiście nie jest to zabezpieczeniem dostatecznym z uwagi na możliwość zadłużania się poza serwisem.

kich danych odbywał się tylko w sytuacjach koniecznych, tj. w momencie faktycznego zawarcia umowy, a nie już na etapie aplikacji o pożyczkę. Niemniej jednak nie ma żadnej gwarancji, że dane te nie zostaną w przyszłości użyte niezgodnie z prawem przez wcześniejszego uczestnika takiej umowy. Ponadto na niekorzyść pożyczkobiorcy wpływa dywersyfikacja zaangażowania kapitałowego w pojedynczą pożyczkę, co stwarza konieczność ujawnienia swoich danych większej liczbie osób/podmiotów, a nie tylko jednej, jak to ma miejsce w przypadku zwyczajowej umowy pożyczki. Serwisy internetowe umożliwiają zawieranie umów pomiędzy osobami nieznającymi się, które nawet mogą nie mieć nigdy ze sobą kontaktu innego aniżeli wirtualny. Właściwość ta zawsze będzie stwarzać barierę psychologiczną większą niż w przypadku tradycyjnych form kontaktu.

Ryzyko operatora platformy internetowej – to możliwość utraty wiarygodności samego serwisu. Zwiększająca się liczba nietrafionych inwestycji, czyli sytuacji, w których pożyczkobiorcy nie spłacają swoich zobowiązań, będzie powodować ucieczkę pożyczkodawców z serwisu. Brak przedstawicieli jednej ze stron uniemożliwia zawieranie umów, a więc oznacza to porażkę dla modelu biznesowego właściciela platformy. Administratorzy starając się minimalizować ryzyko własnego przedsięwzięcia, jednocześnie wpływają na poprawę bezpieczeństwa transakcji, tak aby obie ich strony wykazywały chęć skorzystania z serwisu w przyszłości. Ponadto użytkownikom są udostępniane narzędzia pozwalające na poprawę komfortu korzystania z serwisu, jak np.:

- wprowadzenie wewnętrznego systemu rozliczeń pozwalającego na maksymalne skrócenie czasu realizacji transakcji,
- pomoc formalnoprawna w procesie zawierania transakcji (np. poprzez generowanie treści umów),
- techniczna pomoc w ustalaniu wartości zobowiązań podatkowych z tytułu podatku od czynności cywilnoprawnych i dochodowego,
- udostępnianie raportów aktywności użytkowników,
- pomoc organizacyjna w procesie windykacji należności,
- udostępnianie dodatkowych kanałów komunikacji pomiędzy użytkownikami (np. forum dyskusyjne, *instant messaging*).

Ważnym aspektem korzystania z internetowych platform do zawierania pożyczek jest bezpieczeństwo techniczne przesyłanych danych. Podczas korzystania z platformy przez zarejestrowanych użytkowników stosuje się szyfrowanie połączeń nawiązywanych przez przeglądarki internetowe komputerów osobistych z serwerem, automatyczne wylogowanie z kont po określonym czasie bezczynności, a także procedury zapobiegające przejściom kont przez osoby nieupoważnione.

4. Serwisy internetowe *social lending* w Polsce i na świecie, historia i terażniejszość

Pionierem wprowadzania internetowych platform *social lending* był operator brytyjskiego serwisu Zopa (Zone of Possible Agreement), który rozpoczął swoją działalność w 2005 r. Obecnie liczba użytkowników tego systemu przekracza milion, a wartość administrowanych pożyczek przekracza 235 milionów funtów. W 2006 r. swą działalność w USA rozpoczął serwis Prosper, który administruje kontami blisko 1,5 mln użytkowników oraz pożyczkami udzielonymi na łączną kwotę ponad 400 mln dolarów USA. Rozwój rynku tego typu serwisów na świecie zaowocował dość daleko posuniętą specjalizacją. Można zatem skorzystać z pożyczek zaciąganych przy udziale platform ukierunkowanych na pomoc w finansowaniu edukacji studentom (Fynanz.com), administrujących pożyczkami zaciąganych pomiędzy członkami rodziny i mniejszych społeczności, ale pozwalających na sformalizowanie tychże umów (Virgin Money, National Family Mortgage) czy koncentrujących się na szybkich pożyczkach krótkoterminowych (Yadyap) lub tylko pożyczkach udzielanych mikroprzedsiębiorcom (40Billion.com, Kiva.org). Specjalizacja dokonuje się też w odniesieniu do pożyczkodawców – inwestowanie za pomocą specjalnych funduszy inwestycyjnych (Pertuity Direct). Platformy zaczęły także działać na rynku globalnym i otwierać się na użytkowników z innych krajów. Pionierem na tej płaszczyźnie był serwis Zdisha (2009 r.).

Pierwszą polską platformą pożyczek społecznościowych jest administrowany przez Blue Media Sp. z o.o. Kokos.pl. Od 2008 r., kiedy to uruchomiono platformę, do chwili obecnej⁵ pośredniczyła ona w udzieleniu ponad 70 tys. pożyczek, których kwota przekroczyła 75 mln zł, przy średniej spłacalności pożyczek ponad 92% i zysku z inwestycji na poziomie 19%. Kolejne platformy *social lending* zostały uruchomione także w 2008 r. Były to: Finansowo.pl (ponad 55 mln zł udzielonych pożyczek), administrowane przez spółkę Kreativ Sp. z o.o.⁶, oraz, nieistniejące już, Monetto.pl, będące własnością Prender Sp. z o.o. W 2009 r. na polskim rynku uaktywniła się platforma Smava.pl, będąca odpowiednikiem niemieckiego serwisu w Polsce. Nie zyskała ona dość dużej popularności, gdyż w roku następnym została przejęta przez spółkę Kreativ Sp. z o.o. Zamierzeniem nowego właściciela miało być utworzenie na bazie Smava.pl serwisu pożyczek społecznościowych, działającego w segmencie premium. Plany te, jak dotychczas, nie zostały zrealizowane, choć poczyniono działania zmierzające do stwo-

⁵ Wszelkie dane w odniesieniu do polskich serwisów prezentowane są wg stanu na koniec III kwartału 2012 r.

⁶ Obecnie ta działalność spółki została przeniesiona do nowego podmiotu – Priva Sp. z o.o.

Tabela 1. Zestawienie cech i parametrów funkcjonowania największych polskich platform pożyczek społecznościowych, wyróżnionych ze względu na wartość przeprowadzonych transakcji

Wyszczególnienie	Kokos.pl	Finansowo.pl	Zakra.pl
Maksymalna kwota pierwszej pożyczki/ docelowo maksymalna	1000/25000 250 000*	1000/2000**	2000/135 000
Maksymalna kwota zadłużenia	25 000 250 000*	5000/10 000**	3 000/200 000
Minimalna/maksymalna kwota pojedyn- czego zaangażowania	50/5000	50/500	50/10 000, 40 000***
Liczba jednocześnie aktywnych poży- czek	Zależne od ratingu 1-5	5/10**	Zależne od ratingu 1-6
Maksymalny okres kredytowania	2-36 m-cy	7, 15, 30 dni, 2, 3, 6 i 12 m-cy	3-36 m-cy
Podstawowe wynagrodzenie operatora	prowizja 0,5%- 5%, opłaty za weryfi- kację	prowizja 3%, opłaty za weryfi- kację	Prowizja 0%-5%, opłaty za weryfi- kację
Weryfikacja tożsamości: – kontrolny przelew bankowy – weryfikacja dokumentów tożsamości – weryfikacja nr telefonu, adresu e-mail – weryfikacja adresu zamieszkania – identyfikacja aktywności w innych serwisach	tak tak tak tak* tak	tak tak	tak tak tak tak tak
Czynniki zwiększające wiarygodność płatniczą pożyczkobiorcy: – weryfikacja w BIK – weryfikacja w Infomonitor – weryfikacja w ERIF – weryfikacja w KR D – weryfikacja w bazie CEDR – weryfikacja w bazie MIG-BR – weryfikacja wysokości dochodów – inne	tak tak tak tak tak tak poręczenia, rating, historia pożyczek	 tak system kome- ntarzy, historia pożyczek	tak tak tak tak tak tak weksle, depozyt karty pojazdu, współwłasność, system kome- ntarzy
Dodatkowe cechy: – współpraca z firmą windykacyjną – dodatkowe ubezpieczenia – monitoring wiarygodności – inne	tak tak tak oferty inicjowane przez inwestorów,	tak	tak tak tak pożyczki konsoli- dacyjne, na zakup auta, programy inwestycji

* po przejściu szczegółowych/dodatkowych weryfikacji

** tylko dla użytkowników serwisu mBank należącego do WBD BRE Banku SA

*** przy udzielaniu pożyczek podmiotom gospodarczym

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji pochodzących od operatorów.

rzenia nowej marki (Priva.pl). Najmłodszym, ale trzecim co do wielkości pod względem wartości udzielonych pożyczek jest założony w 2010 r. serwis Zakra.pl. Już w chwili uruchomienia serwis wyróżniał się możliwością zaciągania pożyczek na zakup samochodu, które były dodatkowo zabezpieczane⁷ ze względu na zastosowanie wyższych limitów dla pożyczek. Jednocześnie serwis wyróżniał się uruchomieniem oferty dla firm. Obecnie operator administruje także innymi serwisami, do których zalicza się Zakramini.pl (specjalizujących w pożyczkach na krótkie terminy) oraz Zakrainvest.pl (umożliwiający udzielanie pożyczek osobom prawnym przez osoby fizyczne). Na polskim rynku funkcjonują ponadto serwisy takie, jak Pozycz.pl, Sekrata.pl czy Kasomat.pl – jednak są to młode stażem serwisy i póki co nie odgrywają znaczącej roli na rynku pożyczek społecznościowych.

Procedury zmierzające do zagwarantowania bezpieczeństwa transakcji są w większości serwisów podobne (zob. tab. 1). Znajdziemy wśród nich weryfikację danych osobowych użytkowników serwisów, a w odniesieniu do pożyczkobiorców – weryfikację ich solidności płatniczej. Od standardów odbiega nieco serwis Finansowo.pl. Wartości maksymalne zaciąganych pożyczek dość istotnie się różnią i wynoszą od 2000 zł (w przypadku serwisu Finansowo.pl) do aż 135 tys. zł (w serwisie Zakra.pl). Parametry funkcjonowania serwisu Finansowo.pl pokazują, że obrał on sobie za grupę docelową użytkowników pożyczających małe kwoty. Taki model biznesowy wygeneruje niższe przychody niż u konkurencji, dlatego serwis, nie chcąc generować dodatkowych kosztów, ograniczył się tylko do podstawowych form weryfikacji solidności pożyczkobiorców. Niskie wartości maksymalnego pojedynczego zaangażowania w pożyczkę dodatkowo fakt ten potwierdzają.

Analizując oferty, można również odnaleźć subtelne różnice pomiędzy serwisami. Administratorzy platform starają się też je wyeksponować, mając nadzieję, że będą to dodatkowe czynniki decydujące o wyborze danej platformy. Spośród nich warto wyróżnić możliwość ustanowienia gwaranta pożyczki (Kokos.pl), który przejmie na siebie obowiązek jej spłaty wówczas, gdy główny pożyczkobiorca nie będzie w stanie tego zrobić. Innym przykładem jest pożyczka na samochód znajdująca się w ofercie Zakra.pl. Limity w tego rodzaju pożyczce są zwielokrotnione (do 4) ze względu na ustanowienie dodatkowych zabezpieczeń związanych z celem takiej pożyczki. Zauważalne jest ponadto różnicowanie ofert pod względem kwot oraz terminów (Zakra.pl oraz Zakramini.pl). Podobną specjalizację zapowiada operator Finansowo.pl – Priva Sp. z o.o.

⁷ Stosowane jest częściowe przewłaszczenie lub depozyt karty pojazdu u administratora serwisu.

5. Podsumowanie

Pożyczki społecznościowe stanowią ciekawą alternatywę dla tradycyjnych źródeł pozyskania kapitału obcego. Szczególnie w dzisiejszej dobie, kiedy to aktywność gospodarcza ludzi nabiera takiego tempa, za którym nie nadążają procedury stosowane przez tradycyjne instytucje. Platformy *social lending* umożliwiają pozyskanie kapitału w bardzo krótkim czasie od zgłoszenia zapotrzebowania, przy minimum formalności. Pozwalają członkom społeczności na czerpanie korzyści z umów, niezależnie od charakteru, w jakim występują przy zawieraniu umowy – jako biorecy czy dawcy kapitału. Biorca uzyskuje dostęp do tańszego kapitału, a dawca – do inwestycji o wyższej spodziewanej stopie zwrotu niż w przypadku lokat bankowych.

Wirtualna natura kontaktów pomiędzy stronami może stwarzać pozory niedoskonałego zabezpieczenia interesów strony pożyczającej. W rzeczywistości pożyczkobiorcy niezamierzający wywiązywać się ze swoich deklaracji są szybko usuwani ze społeczności i ewentualne ponowne wyludzenia dokonywane przez nich w ramach danego serwisu raczej się nie zdarzają⁸. Podobne zagrożenie wiąże się z udzielaniem pożyczek osobom zaliczanym do tzw. *subprime borrowers*, czyli grupy osób o niskim statusie materialnym, braku zdolności kredytowej, osób wykluczonych na rynku finansowym. Mimo tych czynników, jak pokazuje praktyka Kokos.pl, serwisy pożyczek społecznościowych charakteryzują się podobną, a czasem nawet nieznacznie lepszą jakością portfela administrowanych pożyczek niż cały sektor bankowy (7,4% wartości zagrożonych pożyczek do 9,4% wartości zagrożonych kredytów bankowych udzielonych w sektorze gospodarstw domowych⁹).

Na pytanie: czy pożyczki społecznościowe udzielane przez Internet wyczerpały już swoje możliwości rozwoju? nie łatwo udzielić odpowiedzi. Z jednej strony liczba użytkowników serwisów nie rośnie już w takim tempie, jak w początkowych latach funkcjonowania platform, administratorzy platform często ponoszą straty, a część nowo powstałych serwisów szybko zamyka swoją działalność. Jednak z drugiej strony, obserwując rynki zagraniczne i poziom specjalizacji tamtejszych platform, szansa na rozwój z pewnością jest realna. W publikacjach prasowych podnosi się argumenty o wyczerpaniu możliwości zwiększania popularności tego typu serwisów. Uznaje się, że informacja o istnieniu tego typu

⁸ Trzeba wspomnieć o istniejących w sektorze bankowym wyludzeniach kredytów na osoby podstawione, o fałszywej tożsamości. Nie należy zatem wykluczać takich działań również na gruncie udzielania pożyczek w Internecie.

⁹ *Informacja o sytuacji banków w I kwartale 2012 r.*, UKNF, Warszawa 2012, www.knf.gov.pl/Images/Info_o_syt_bankow_1kw_2012_tcm75-31882.pdf [30.09.2012].

serwisów dotarła już do potencjalnych użytkowników. Rozstrzygnięcie tej kwestii wymagałoby dokładnych badań marketingowych, chociażby z tego powodu, że w praktyce można odnaleźć przykłady doskonale funkcjonujących przedsiębiorstw („nieinternetowych”), które zajmują się udzielaniem pożyczek finansowanych z kapitału pożyczanego właśnie za pomocą platform *social lending*¹⁰. Istnienie tego typu pośrednictwa (około 18 placówek w całej Polsce) skłania do twierdzenia, że nie wszyscy o nim wiedzą bądź nie umieją korzystać z internetowych platform do zaciągania pożyczek społecznościowych. Serwis Kokos.pl upatruje w tego typu działaniach dość istotny potencjał rozwoju.

Literatura

- Beito D.T., *From Mutual Aid to the Welfare State: Fraternal Societies and Social Services, 1890-1967*, The University of North Carolina Press 2000.
- Gorsky M., *The Growth and Distribution of English Friendly Societies in the early nineteenth century*, „Economic History Review”, LI, 1998, No. 3.
- Hulme M.K., Wright M., *Internet Based Social Lending: Past, Present and Future*, Social Futures Observatory, Paper 2006, www.socialfuturesobservatory.co.uk/papers/shtml [30.09.2012].
- Pożyczki społecznościowe w Polsce*” Accenture i Gemius SA, Warszawa, czerwiec 2008.
- Regulamin funkcjonowania oraz informacje prasowe serwisu www.finansowo.pl [30.09.2012].
- Regulamin funkcjonowania oraz informacje prasowe serwisu www.kokos.pl [30.09.2012].
- Regulamin funkcjonowania oraz informacje prasowe serwisu www.zakra.pl [30.09.2012].
- Regulamin funkcjonowania oraz informacje prasowe serwisu www.prosper.com [30.09.2012].
- Regulamin funkcjonowania oraz informacje prasowe serwisu [zopa.com](http://www.zopa.com) [30.09.2012].
- Wikipedia – wersja angielska, http://en.wikipedia.org/wiki/Person-to-person_lending [30.09.2012].

¹⁰ Por. działalność podmiotu AK-Group czy Euro Finanse. Za: Wojciech Boczoń, *Pożyczki społecznościowe schodzą do placówek*, PR News, <http://prnews.pl/wojciech-boczon/pozyczki-spolesznosciowe-schodza-do-placowek-64750.html> [30.09.2012].